

Meie-Maskine.

(Af Godsforvalter Fred. Ebersberg ved Wien).

Det er utvivlsomt, at naar Kornpriserne ikke ere høie, medens der er Mangel paa villige Arbeidere og Dag-lønnen stor, maa Afgroedernes Indhøstning søges tilendebragt paa en saa billig og hurtig Maade som muligt, saafremt ikke Landmanden allerede ved Udgifterne til Indhøstningen skal lide et Tab i det Udbytte, hans Jorder ellers kunne yde. Derhos forstaaer det sig af sig selv, at Indhøstningen, saavidt Omstændighederne tilstede, maa iværksættes saaledes, at hverken Kierne eller Halm lide Skade.

Til Kornets Afmeining var Seglen længe saa yndet og almindelig anvendt, at Leen, skiondt den fremmer Arbeidet mere, endnu den Dag i Dag kun finder liden Indgang i nogle Egne, og at den, sammenlignet med hiin, tillægges flere Mangler, en Fordom, som dog efterhaanden svinder, dels fordi Anvendelsen skeer med større Dygtighed, dels ogsaa fordi Tidsforholdene medføre, at de derimod reiste Indsigelser blive af mindre Bægt.

Men naar en Forbedring er begyndt, tilsteder den menneskelige Skarpsindighed ingen Stillestaaen; bringer tværtimod ifølge Erfaring de dristigste Ideer gennem trinviis Fuldkommengjørelse til at fremtræde i Virkeligheden. Jernbanerne, Luftballonerne, Dampmaskinerne, Telegrapherne og andre Opfindelser give os flaaende Beviser herfor.

Ogsaa i den landoekonomiske Industrie begyndte Maskinvæsenet allerede ofte at hæve sig, men, vi maae tilstaae det, ikke altid med lige gunstigt Resultat. Og dog vilde netop i denne høist vigtige Green en Plettelse og Besparelse i Arbeidet baade ifølge humane og oekonomiske Grundsætninger under bestemte Forhold være allermeest at ønske.

For at imødegaae den Indvending, at kun herved vilde fremkaldes Proletariat, er allerede oftere af indsigtfulde Mænd bleven viist, at Maskinvæsenet ikke undertrykker flittige, villige og duelige Arbeidere, men tværtimod geraader dem til Fordeel, fordi det selv ved dets høieste Udvikling endnu stedse kræver Hænder, imod en Løn, der er høiere end for det sædvanlige Arbeide. Mindre duelige eller overflødige Arbeidere blive ved Maskinvæsenets Udbredelse trængte hen til andre Beskæftigelser, hvorved de, naar de ville, endnu altid kunne finde deres Brød.

Hvor ophøiet er det ikke, at see livløse Stoffer, Metal og Træ, ved Menneffets aandige Kraft gøres til dets Slave, som hjælper ham at skaaane hans overdrevne Anstrengelse saavel som hans Sundhed. Hvo har ikke allerede i Hjertet frydet sig, naar han hørte om vellykkede Opfindelser, som fremme og bespare Arbeidet? Hvo glædedes ikke over de sværmeriske Ideer, at der endnu vilde komme en Tid, da Landmanden kunde sidde paa en ved Dampkraft fremdrevet Plov og styre den ligesom i en Keeg, da det dustende Enghø bliver vendt af Maskiner eller store Agre med Kornafgrøder høstes med en ringe Arbeidsanvendelse og

med en saadan Hurtighed, som om det flete ved Trylleri.

De gradvise Fremskridt i Maskinvæsenet lode vel Tid efter anden det Fabelagtige i Præstationerne træde i Baggrunden, men man kunde dog ikke ganske forsone sig dermed fordi enkelte Forsøg mislykkedes eller dog ikke ganske svarede til Hensigten. Dette er iblandt andet ogsaa Tilfældet med flere forsøgte Høstemaskiner.

Det voldte derfor kun ringe Opsigt da paa en Fjøn Morgen i Aaret 1850 den af Mc. Corming opfundne Meiemaskine fra Byen Chicago i Illinois (en af Amerika's vestlige Stater) ankom til Wien; Hr. Gustav Ridder v. Suttner havde der seet den og erkjendt dens Bigtighed; men, som sagt, den ændsedes just ikke synderlig ved Hidkomsten, især da man tilforn næsten intet havde erfaret desangaaende, maaskee fordi Bedkommende af Forsigtighed eller Bestedenhed ikke vilde meddele noget derom førend Maskinen var her bleven prøvet med behørig Strengthed, ihvorvel den allerede i Amerika er udbredt i Tusinder af Exemplarer. Selv da denne Maskine var bleven sammensat og opstillet til Eftersyn, kunde den vel være en Gjenstand for Nysgjerrighed; men som Følge baade af de imod deslige Maskiner overhovedet herskende Fordomme og af de virkelige Erfaringer, der maatte være gjorte selv af den intelligente Bestuer, lod der sig ikke udbringe nogen sikker Dom over Maskinens Anvendelighed og hvad den formaaede at præstere, noget, der først naar selve Maskinen arbejder aabenbarer sig for Bestueren,

og hvorved ligesom et Lyn gennemfarer hans Hjernes samt fylder med Glæde hver Fremadskridningens Ven, der her seer i største Simpelt ved en Virkning, den han saa længe betvivlede.

Maskinen bestaaer af et firkantet Lab, dannet af Bunden og derfra opstaaende Sider med Fletværk, bagtil luffet med et Stykke Lærred; den hviler paa to Hjul, hvoraf det ene bevæger den hele Mechanisme, medens det andet holder den i horizontal Stilling, og den føres frem ved en ikke paa Midten men paa den høire Side anbragt Vognstang med tvende Arme, saaledes, at Maskinens egentlig skærende Deel befinder sig inde i Sæden medens Hestene stedse gaar paa det allerede afskaarne Agerstykke uden at berøre den endnu staaende eller paa Skaaret liggende Sæd. Paa det nævnte Lab er anbragt en Række af pilsformige, buesagtige krummede Tænder, hvis Bestemmelse er, ved Maskinens Bevægelse fremad at dele Sæden Bundt eller Buskviis, og liig den menneskelige Haand — paa denne originale Maade — at give den til Priis for Virkningen af den tæt under disse Tænder anbragte tandede Leekniv, som hurtigt trækker sig frem og tilbage. Til Arbejdets Lettelse og for at det fuldstændigere skal lykkes, er der paa Maskinen anbragt en Haspe, som ved Nemme sættes i Dmløb og stilles ved en Strue og Stænger efter Sædens Høide; dens Binger eller Skuller trykke Sæden, formedelst lette Bølgeslag under Dmdreiningerne, imod Leekniven og lægge den ordentlig paa Bunden af det ovennævnte Lab (Bord, Platform), hvorfra den ved nogle behændige Haandgreb af en paa

Maskinen placeret flink Arbejder bringes med en Rive skaarviis ned paa Stubbene, for dernæst som sædvanligt at bindes op. Et slangeformet buet Jern ovenfor Lædets venstre Sidebredt under en skjevtillet Fiel deler Afgrøden ganske fuldkomment imellem den Sæd, der netop er under Snittet og den endnu staaende. For Kjøresvenden er anbragt et Sæde, hvorfra han styrer Maskinen, og paa en bedre Maade, end om han rider. Maskinens horizontale Stilling lettes ved en paa Vognstangens forreste Deel anbragt Tverstang af Jern, hvis ringformige Ender hænges ind i Kjæderne foran paa Hestenes Bringetoi.

Den her beskrevne Maskine blev, efterat have i nogen Tid været udstillet i Hr. Burgs Maskinfabrik i Wien, bragt ud før dette Aars Høst paa den Landeieendom, der tilhører Hr. Suttner, som har forskrevet den hertil, for at de nødvendige Prøver kunde dermed blive anstillede, hvortil der Dag for Dag indsendt sig Mange, der ønskede at overvære disse, omendstjændt det ikke var muligt, at udbrede Kundgjørelsen om disse Forsøg saa vidt og saa betimeligt, som der fra mange Sider havde været attraaet, og jeg beklager isærdeleshed, at jeg ikke forud kunde bekjendtgjøre Tiden da Havren skulde høstes, saaledes som jeg forud havde foresat mig; thi ved denne Afgrøde forsinkedes imod al Forventning Modningen og fordrede strax ved dennes Indtrædelse en saa hurtig Høstning, at en Bekjendtgjørelse i Bladene vilde været kommet forfildigt.

Desuagtet vare mange meget intelligente Lande

mænd tilstede ved Forsøgene, som bleve foretagne med Rug og Hvede og tilsidst med Havre.

Rugen var i Ar her i Egnen fort i Straaet, noget urede af Storme; men desuagtet blev med Maskinen skaaret Rugafgrøden paa c. 20 n. østerr. Joch, hvorved man gjorde den Bemærkning, at sely Meieredet ikke vilde været istand til at affkære en Sæd af saadan Bessaffenhed bedre. Stubbene blive vel 8 Tommer høie, men hverken Ar eller Straa gaae tabte paa Algeren bag ved den arbejdende Maskine, hvad ikke lidet overraskede Tilskuerne. Hestene gaae i et hurtigt Skridt; Efter 44 Minuters uafbrudt Arbeiden var 1 n. ø. Joch*) færdigskaaet, henlagt i regelmæssige Rækker, hvorved det væsentligt kommer an paa Færdighed og Dvelse hos den Arbeider, der sammenbringer Skaarene. Disse ligge omtrent som naar der er meiet med Leen og det nederste Lag ganske regelmæssigt, men foroven noget mindre ordentligt forsaavidt Afrivningen steer mindre vel. Man gjorde den Bemærkning, at denne ligesom enhver anden Sædeart bedst behandles i mod den Retning, hvori Binden har bragt den, hvorimod det ofte slet ikke gaaer an at behandle Sæden i modsat Retning, ligesom og Meieren kun er istand til at arbeide i en vis Retning, thi Sæden lægger sig da endnu mere under Maskinen; Tænderne, Kniven eller Leen og Haspen kan ikke fatte den og Maskinen glider hen derover uden at udrette noget.

Af Hveden blev omtrent meiet paa et lige Areal,

*) 100 Joch = 104 Eder. Land g. M.

men da denne paa et senere valgt Stykke Jord stod temmelig opreist, var det gjørligt, paa denne Ager at behandle den i alle fire Retninger, saa at ingen Tid gik tabt ved Frem- og Tilbagegaaen. Maskinen udrettede her saameget, at 24 Personer vare beskæftigede med Opbinden bag ved den. Der sporedes intet Tab af Kjerner skjøndt Hveden allerede var gulmoden. — En tilstedeværende duelig Landmand foreslog at gjøre Haspens Binger af udspændte brede Baand istedetfor af Træ, hvad allerede formedelst den store Lethed vilde være hensigtsmæssigt; ogsaa tvivlede han ikke paa, at en kortere Stub vilde ved nogle Smaaforandringer kunne opnaaes.

Af Havre er der staaet paa over 20 Joch, hvor ligeledes et gunstigt Resultat viste sig forsaavidt den stod opreist; men hvor den faldt om (som Følge af Meeldug) lode sig vel heller ikke gjøre strenge Fordringer selv ved Keens Brug.

Af disse upartiste Forsøg med deres Resultater kunne følgende Slutninger drages:

- 1) Den amerikanske Meiemaskine er vel anvendelig til alle Slags Sædafgrøder, naar de ikke ere alt for korte, ganske i Urede eller ere nedslaaede i forskjellige Retninger, og selv paa et noget ujevnt Terrain; den slaaer ikke Kjerneerne ud, om end Kornet er modent.
- 2) Det er ønskeligt, at de Agre, der skulle afhøstes, ikke ere for smaae, at de derhos ere saa regelmæssige som muligt samt at de ere vel jevnede ved Saaetiden.

- 3) Dpretstaaende Sæd kan bearbejdes i alle Retninger uden Afbrydelse rundt om Algeren. I manglende Fald maa kun arbejdes i den foroven nævnte Retning og forøvrigt maa man undgaae at meie Sæden paa anden Viis, idet man fører Apparatet tilbage uden at lade det arbejde.
- 4) Et Par stærke, ikke stye Arbejdsheste kunne, naar Heden ikke er alt for stærk, trække Maskinen uafbrudt hele Dagen, kun at der holdes inde medens de fodres, og de synes ikke at anstreges mere end for et Læs Korn. Manden, der fører Riven, maa erhverve sig nogen Øvelse, for at foretage Skaarenes Nedbringelse fra Platformen regelmæssigt og flink, saa at de komme til at ligge paa Stubbene saa ordentlig som muligt. Hans Arbejde er noget anstrengende; han maa derfor ved længere Arbejdstid stiftes enten med Kudskten, der har et bekvemt Sæde, eller med en anden Mand.
- 5) Dgsaa stærke Drer kunne benyttes som Trædyr, naar de vænnes dertil, ja jeg formoder, at de i Længden ville vise en stadigere Gang end Heste.
- 6) Hjulværket og Laphullerne maa fra Tid til anden smøres med Olie, saaledes som dette er en Betingelse for enhver Maskines Bedligholdelse.
- 7) Naar Jorden eller Afgrøden ere gjennenvædede af Regn, arbejder Maskinen ikke godt, eller rettere, den bør da slet ikke anvendes, idet Hjulene tilføles og den vaade Sæd kommer til at ligge uregelmæssigt paa Skaarene.
- 8) Hvor Straaet har en større Værd, er en kortere

Stub høist ønskelig, hvortil bør tages Hensyn ved Maskinens Anvendelse.

- 9) Taphullerne bør tilbørligt passes, navnlig maa der ovenfor dem være Oliekapler, hvorfra Olien af sig selv draabeviis falder i hine.
- 10) Heiden af Haspens Binger er let at regulere i Forhold til Sædens Høide.
- 11) Det er ønskeligt, at der til hver Maskine i det mindste haves en Vee i Reserve, til at verke med saasnart den anden ved Slid trænger til at afløses. Jovrigt var den ene af de her forsøgte af saadan Godhed, at den affaar Sæden paa 50 „Joch“, uden fiendeligt Slid.
- 12) For at Remmen aldrig skal glide af og standse Maskinens Gang har man anbefalet fremstaaende Rande paa Hjulene.
- 13) For at lette Maskinens Transport fra en Mark til en anden, over Broer og Grøfter, er en Indretning ønskelig til at flytte den uden Hindringer.
- 14) Sagttages de nævnte Forfrister, saa er Meiemaskinen det fortrinligste af de hidtil bekiendte landoekonomiske Apparater, særdeles for den større Eiendomsbesidder og for Egne, hvor der er Mangel paa Arbeidere.
- 15) Den antages at kunne daglig meie Sæden paa 14 Joch, hvad og stadfæster sig ved den Beregning at den meier 1 Joch i 44 Minuter. Men da dette forudsætter, at der arbeides ganske uafbrudt, hvad vel sieldent kan finde Sted, saa ville vi gennemsnitsviis kun antage noget over det Halve, der

endnu altid er meget tilfredsstillende; thi ikke altid kan Sæden behandles i enhver Retning. Er t. Ex. en Ager 100 Favne lang og 16 Favne bred, saa maa Maskinen gaae 16 Gange derover for at afmeie Sæden, da den er 1 Favn bred. Naar Afgrøden kun kan behandles i een Retning, saa maa den hvergang føres ubenyttet tilbage; følgelig skal den arbejde 32 Gange ned ad Ageren, hvorved alt saa den halve Tid gaaer tilspilde. Heraf fremgaaer Fordelen ved dens Anvendelse paa opretstaaende Sæd.

- 16) Ved at sammenligne Beføstningerne ved det Arbejde, Maskinen udfører med Haandarbeidet paa lige store Agre, udkommer efter her (ved Wien) gjældende Priser følgende Resultat:

7 „Joch“ Sæd at skære med Meieredet og lægge paa Skaar à 2 Gylben . . 14 Gylben*).

Et lige Areal — antaget som det Mindste, der kan udrettes i en Dag — behandlet med Maskinen koster for et Par Heste samt Kubst og Arbejds løn . . . 3 Gylben.

1 Mand til at rive efter, med en Anden til at verle, à 1 G. . 2 —

Tilsammen 5 Gylben.

Følgelig bespares pr. Dag ved at anvende Maskinen . . . 9 Gylben.

*) 1 Gylben Conventionsmynt = ca. 5 Mk. dansk.

Desuden maa fremdeles tages i Betragtning Arbeidets hurtigere Tilendebning paa større Flader, samt at man er uafhængig af fremmede Arbeidere, og endelig at man bliver bedre istand til at imødegaae ubillige Fordringer fra Arbeidsfolkene Side i saadanne Tilfælde hvor Landmanden er i Forlegenhed, og navnlig ved en pludselig indtrædende Høst, ved udbrudte Sygdomme, i Krigstid o. desl.

- 17) Antaget, at en flittig Meier i det høieste afmeier Sæden paa 1 „Joch“ om Dagen, saa træder Maskinen (lavt anslaaet) istedetfor det Arbeide, der udføres af 7 Meiere foruden Folkene, der rive sammen, og der maatte ved Arbeidets Inddeling tages Hensyn til dette Forhold. Hvo der t. Ex. beskæftiger 14 Meiere ved sit Landbrug, behøvede 2 Maskiner forat disse kunde træde i hines Sted. Heraf fremgaaer saaledes den omtrentlige Beregning over hvad der vilde være fornødent.

Ifølge det Anførte aabner der sig Udsigt til en meget stor Bestilling paa den amerikanske Meiemaskine.

Maskinfabrikant A. Burg i Wien (Favoritstræde, i eget Huus), hvem den er bleven overladt af Hr. v. Suttner, som eier og har indført den, for at han kunde eftergiøre den, modtager allerede nu Bestillinger, til en Priis af 350 Gylden C. M. (henimod 300 Rbd.) for hvert Exemplar, af hvilken Sum den ene Halvdeel erlægges forud, den anden ved Afleveringen. Ved større Bestillinger vil han endnu indrømme billigere Betingelser, og det er at forvente, at Enhver vil fra hans Værksted blive tilfredsstillet paa bedste Maade.

Overhovedet tør man love denne Maskine en glimrende Fremtid, og jeg holder det for dens største Roes, at ogsaa den simple Mand udtalede sig meget anbefalende herover.

Godsbesidder Ridder v. Suttner har saaledes erhvervet sig Krav paa hver Fædrelandets Agerdyrkers Tak fordi han fra Amerika har indført Maskinen.

I Forbindelse med forestaaende Meddelelse, som fra Wien var tilstillet det Kongl. danske Landhuusholdningselskab, fortiener at bemærkes, at Selskabet — saaledes som dets Aarsberetning for 1849 nærmere udbiiser — allerede tidligere var blevet underrettet om, at der i Amerika skulde anvendes en meget brugbar Meiemaskine og at Selskabet, for at denne kunde blive bekendt i Danmark, havde ved sin styrende Præsident anmodet den danske Chargé d'affaires i Nordamerika Generalconsul S. A. Bille om at besørge et Exemplar deraf anskaffet og hidsendt paa Selskabets Regning; men endstjøndt over 1½ Aar senere er forløbet, har man dog endnu intet erfaret fra ham desangaaende.
